

Bidragstak riskerar drabba barnfamiljer

Regeringspartierna har beslutat att införa ett bidragstak. Det riskerar att drabba barnfamiljer som får försörjningsstöd, tidigare kallat socialbidrag. Samtidigt äts nuvarande bidrag upp av den stigande inflationen.

- Vad ska vi leva av? säger Okba, ensamstående med två barn.

Text: Anna Langseth

Okba är ensam med två små barn, varav den ena har autism. Det gör det svårt att ta jobb på vilka tider och orter som helst. "Jag har ingen som kan hjälpa till", säger hon.

Foto: Kim Richter

Så fungerar försörjningsstödet

● Beräknas delvis efter riksnormen

Försörjningsstödet består av flera delar. Dels kostnaderna för mat, kläder, hygien och hushållsartiklar med mera på existensminimum, enligt riksnormen. Dels kostnader för boende, hushållsel, hemförsäkring, arbetsresor, fackförening och a-kassa. För de senaste utgifterna finns ingen fastställd nivå. Detta eftersom bland annat hyran kan variera beroende på var och hur man bor.

● Inkomster dras av helt

I dag dras lönen av krona för krona från försörjningsstödet för den som lyckas få ett jobb. Det betyder att det sällan lönar sig ekonomiskt att jobba deltid för den som annars får försörjningsstöd, och ett singelhushåll behöver komma upp i en lön på kanske 11 000-14 600 kronor för att få mer i plånboken än vad du får av socialtjänsten och i bostadsbidrag, eftersom socialtjänsten drar av alla ens inkomster från det ekonomiska biståndet. Även barnbidrag, flerbarnstillägg och bostadsbidrag ses som inkomster och dras av från försörjningsstödet. Socialtjänsten betalar bara ut mellanskillnaden, så att familjens totala inkomster når riksnormen.

● Beräknas på hushåll

Försörjningsstödet beräknas utifrån familjens gemensamma inkomster - inte utifrån individens. Om en person har en lön förväntas hen försörja sin partner. I fall pengarna inte räcker fullt ut åt dem båda kan hen söka kompletterande ekonomiskt bistånd för att komma upp till riksnormen i försörjningsstödet - den nivå som anses vara existensminimum, efter att hyran är betald. Om en persons lön räcker för att nå existensminimum nekas de kompletterande ekonomiska bistånd.

Den höga inflationen gör att försörjningsstödet inte räcker till mat och kläder, berättar fyrbarnspappan Tomas. I september beviljades familjen akuta matpengar av socialtjänsten, men i beslutet skriver socialsekreteraren att om familjen söker igen har hon en skyldighet att göra en orosanmälan.

Foto: Stina Stjernkvist/TT

Eftersom familjen inte hade råd med en drulleförsäkring behövde skolan kopplas ihop med socialtjänsten för att deras ena barn skulle kunna låna hem en dator, vilket var obligatoriskt för alla.

Foto: Claudio Bresciani / TT

Försörjningsstödet är lågt. Nivån på det som tidigare kallades socialbidrag motsvarar ungefär Kronofogdens beräkningar av existensminimum. Den höga inflationen försvårar än mer.

- Jag har väntat på att det här ska braka ihop, säger Tomas, som har levt på försörjningsstöd i 15 år tillsammans med sin familj.

I januari slutade Tomas, som egentligen heter något annat, att snusa. Det fick familjen att hålla sig flytande ett tag, trots den stigande inflationen. Men efter april har det blivit allt svårare. Pengarna har inte räckt till maten som han, hans fru och deras fyra barn behöver, trots att de vuxna har slutat att äta middag två, tre gånger i veckan. Det "leder till griniga föräldrar, gnabb mellan föräldrar, vilket i sin tur försämrar levnadsförhållande för de yngre väsentligt", skriver Tomas i ett mejl till socialtjänsten.

För att få tillräckligt med pengar till mat lånar de av släkt och vänner. Samtidigt vill de göra rätt för sig. Varje månad som de får en utbetalning från socialtjänsten betalar de igen skulderna. Men det och den stigande

inflationen gör att de hela tiden hamnar än mer back.

- Det är psykiskt påfrestande. Jag har problem med stress, och ekonomisk stress är det värsta som finns, säger Tomas, som har kämpat med återkommande djupa depressioner under hela sitt vuxna liv.

Inflationen äter upp stödet

Försörjningsstödet är uträknat efter existensminimum, som bestäms en gång om året av regeringen. Men eftersom inflationen har legat på sju, åtta procent under de senaste månaderna får familjen drygt 1 300 kronor mindre i månaden än de faktiska kostnaderna, enligt Tomas egen uträkning. På grund av den höga inflationen har vissa kommuner valt att ge extra pengar till utsatta barnfamiljer, men inte Tomas kommun.

Syre har fått del av mejlkonversationen mellan Tomas och socialtjänsten. I början formulerar han sig nästan underdånigt. Ett mejl från januari om extra pengar för mediciner börjar och slutar med "tack så hemskt mycket", samtidigt som han ber om ursäkt för kort varsel. Men ju fler månader som går desto despera-

Bidragstaket riskerar påverka alla flerbarnsfamiljer som är beroende av försörjningsstöd, oavsett ursprung. Det kommer dock vara vanligare att familjer med utländsk bakgrund drabbas, bland annat för att de oftare har fler barn, enligt studien På marginalen.

Foto: Håkon Mosvold Larsen/TT

tare blir hans ton. Det får socialsekreteraren att reagera:

”Jag efterlyser en sakligare ton i dina mail”, skriver hon.

Sökte akuta matpengar

I mitten på september är situationen för familjen ohållbar. De tvingas söka akuta matpengar från socialtjänsten. Familjen har nu under flera månaders tid flaggat för att ekonomin inte går ihop. Ändå svarar handläggaren:

”Vad är anledningen till att ni behöver ansöka om akuta matpengar?”

Efter att Tomas har förklarat igen, godkänner hon matpengarna nästa dag. Men i slutet på mejlet skriver socialsekreteraren att hon ”har skyldighet” att göra en orosanmälan på barnen om familjen söker akuta matpengar igen. En orosanmälan kan i förlängningen leda till att föräldrar förlorar vårdnaden om sina barn.

- För mig är det ett förtäckt hot, säger Tomas.

Utöver inflationen har familjen haft problem med att socialtjänsten inte betalade hela hemförsäkringen, trots att en hemförsäkring är nödvändig för att behålla lägenhetens förstahandskontrakt. Istället behöv-

de familjen ta 400 kronor från sina matpengar till detta. Kommunen säger sig ha ett tak för hemförsäkringen och att familjens räkning låg 400 kronor över. Men ett sådant tak strider mot Socialstyrelsens handbok för socialtjänsten. I den står det att socialnämnden inte får ”schablonisera” hemförsäkringen utan att den måste bedömas individuellt.

När beslutet kom var Tomas mitt uppe i att hans ena barn hade fått en autismdiagnos, att han inte hann reagera på att kommunen gjorde fel. När han väl frågade om hur man överklagar svarade inte handläggaren på två veckor. Det innebar att överklagningstiden på tre veckor hann rinna ut.

Familjen försökte istället få in lite extra pengar genom att sälja barnkläder på Tradera. Men även här blev det krångel. När Tomas skulle fylla i deras ansökan om försörjningsstöd skrev han in Swishbetalningarna på ett sätt som gjorde att deras handläggare på socialtjänsten uppfattade fraktkostnaden som en intäkt. Dessutom tolkades lån på swish mellan föräldrarna och deras vuxne son som inkomster. Det gjorde att hon drog av mer pengar från försörjningsstö-

det än vad hon skulle. Familjen har också på sista tiden haft strul med att deras hemförsäkring inte täcker en drulleförsäkring som behövs för en lånad skoldator till deras ena barn, och de har även haft problem med socialtjänsten på grund av ett förse- nat bostadsbidrag.

- Jag behandlas som en andra klassens medborgare, säger Tomas.

Regeringen vill strama åt

På Stadsmissionen och andra ideella hjälporganisationer märks det av att försörjningsstödet inte räcker till. I takt med de höjda matpriserna söker sig allt fler som lever på ekonomiskt bistånd till dem för ett mål mat. Det visar Sveriges stadsmissioners fattighedsrapport, som släpptes i oktober.

Men regeringen vill ändå strama åt försörjningsstödet. I Tidöavtalet som regeringspartierna tecknade tillsammans med Sverigedemokraterna står det att ett bidragstak ska införas.

”Införandet av ett bidragstak (...) gör att den som kan arbeta, aldrig sammantaget kan få högre inkomster från bidrag än man skulle få genom eget arbete”, står det i avtalet.

”Jag har problem med stress, och ekonomisk stress är det värsta som finns.”

”Familjer på två vuxna och minst tre barn skulle i många fall tvingas välja mellan att betala hyran eller att köpa mat.”

Exakt hur bidragstaket ska utformas är inte klart, det ska utredas och förhandlas vidare, uppger Kristdemokraternas partisekreterare

Men kanske finns en fingervisning kring utformningen av bidragstaket hos Moderaterna. Partiet har drivit frågan länge, den nya socialtjänstministern är moderat och hon har nämnt bidragstak i åtminstone en motion.

På Moderaternas hemsida är informationen om bidragstaket knapphändig, samma sak i deras budgetmotion. Men i den nämns att taket ska gälla personer med försörjningsstöd, tidigare kallat socialbidrag.

På sin hemsida hänvisar Moderaterna till en ESO-rapport när de argumenterar för att införa bidragstak. I rapporten tas upp ett fiktivt exempel som visar att en familj på två vuxna och fyra barn, som lever på socialtjänstens försörjningsstöd, inte får högre inkomst om den ena vuxna börjar arbeta, utan familjens disponibla inkomst blir densamma.

Det hela grundar sig i hur försörjningsstödet är utformat. Den som får

ett jobb blir av med lika mycket pengar från socialen som du får in på lönen. Inkomsten räknas av krona för krona.

Beräknas på hushållet

Nivån på försörjningsstödet beräknas också utifrån hela hushållet, inte individen. En familj med många barn har mycket utgifter. Det betyder att om den ena föräldern i fyrbarnsfamiljen börjar arbeta och får en lön på 20 000 kronor måste hen fortfarande söka kompletterande ekonomiskt bistånd för att de fyra barnen ska kunna leva på existensminimum. Familjen behöver ha inkomster på minst 34 000 kronor för att ha råd med en hyra på 12 500 kronor, mat och hushållskostnader på lägsta nivå för alla i hushållet, enligt rapporten. I dag kan familjer som helt saknar inkomst få dessa pengar från socialtjänsten och staten genom försörjningsstöd, barnbidrag och bostadsbidrag. Det kritiserar av Moderaterna.

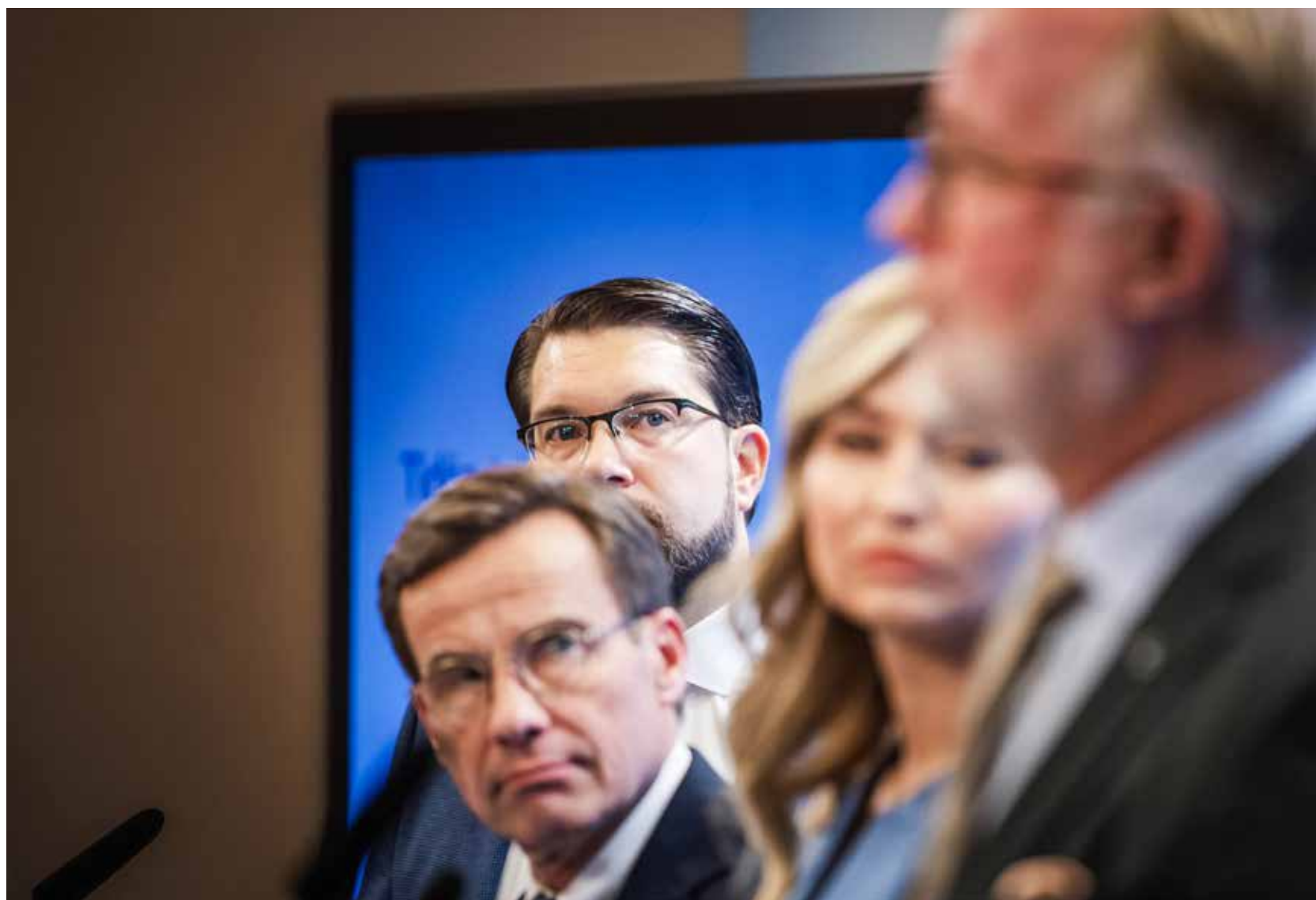
”Summan av olika bidrag bör aldrig bli högre än 75 procent av lönen

från ett jobb” står det på Moderaternas hemsida. I partiets budgetmotion specificeras att de syftar på ett helt hushåll, och att detta hushåll maximalt ska kunna få samlade bidrag på högst 75 procent av ett arbete till lägsta lön.

Om Moderaterna med ”lägsta lön” syftar på 22 000 kronor, som är den lägsta lönen i de flesta kollektivavtal, landar partiets bidragstak på 16 500 kronor.

Det betyder att singelhushåll sällan skulle påverkas av ett bidragstak. Det existensminimum som socialtjänsten betalar ut är så lågt, att det tillsammans med en rimlig hyra knappast skulle slå i bidragstaket.

Däremot skulle barnfamiljer, som exemplet ovan, drabbas, konstateras i *På marginalen* - en typfallstudie av förslaget om bidragstak. Studien utgår från Moderaternas förslag om bidragstak och att bidragstaket inte konstrueras annorlunda för barnfamiljer än för andra. Om ett sådant bidragstak skulle införas skulle familjer på två vuxna och minst tre barn i många fall tvingas välja mellan att

betala hyran eller att köpa mat som täcker existensminimum. Därför riskerar dessa barnfamiljer att bli hemlösa, konstateras i studien.

- Det är frågan om detta inte skulle krocka med barnkonventionen. Barn har en självständig rätt att få sina behov tillgodosedda, enligt både socialtjänstlagen och barnkonventionen, säger Pia Kjellbom, forskare i välfärdsrätt vid Linköpings universitet.

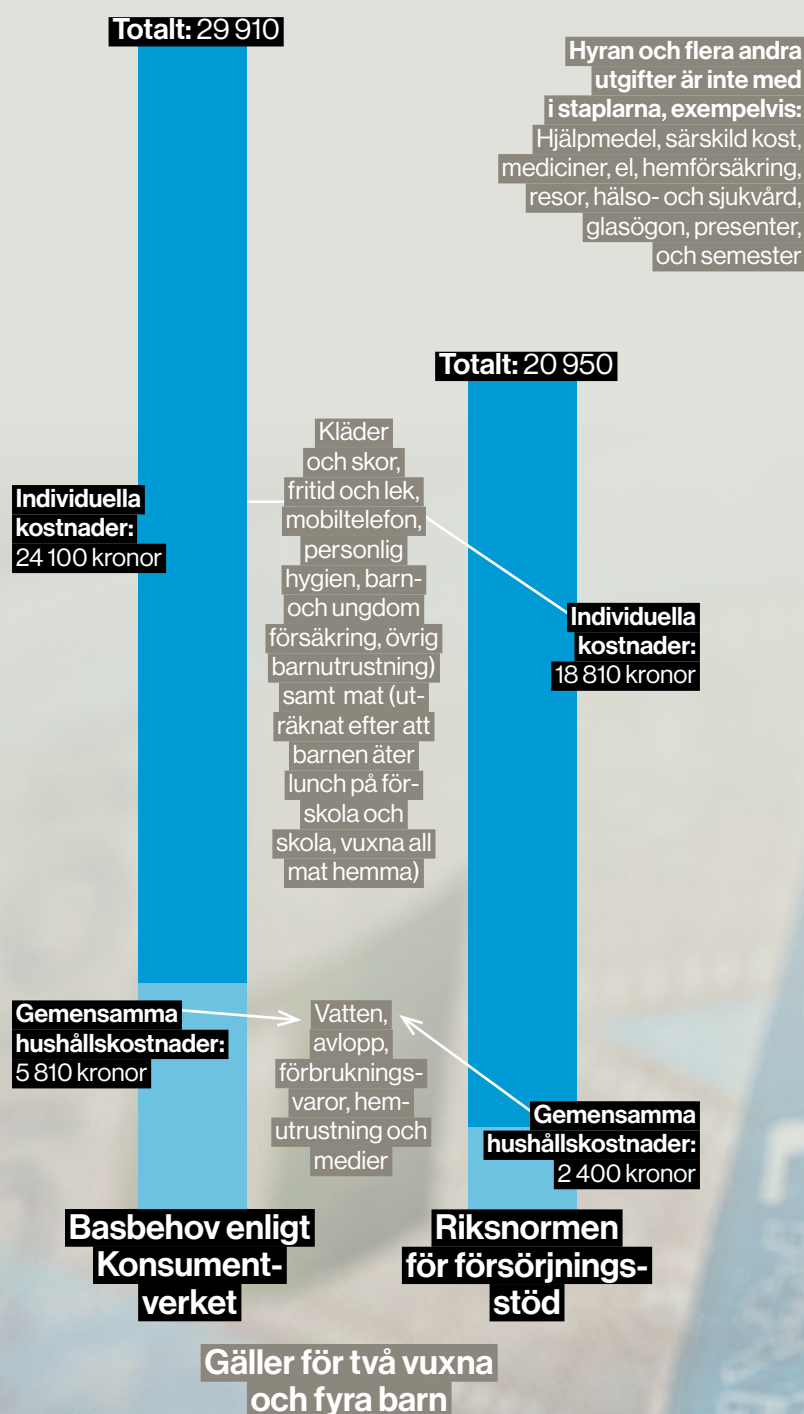
Mycket är oklart

Samtidigt är det mycket som är oklart när det gäller bidragstaket. I Moderaternas budgetmotion nämns att "Nivån (på bidragstaket reds anm.) kommer att bero på hur personens hushåll ser ut samt om denne har försörjningsansvar för barn." Den exakta utformningen behöver utredas, menar de.

Därtill påverkas nivån på bidragstaket av att det konservativa blocket haft olika syn på ett bidragstak. Innan Tidöavtalet ville Moderaterna ha en nivå på bidragstaket, Liberalerna en annan och Krist-

9 000 kronors skillnad för en fyrbarnsfamilj

Försörjningsstödet beräknas efter riksnormen, som ska täcka en familjs "skäligena kostnader". Men riksnormen ligger 9 000 kronor lägre för två vuxna och fyra barn jämfört med basbehoven för en så stor familj, enligt Konsumentverkets broschyr *Koll på pengarna*. Beräkningarna är gjord på två vuxna och fyra barn i åldrarna 1-5 år som bor i lägenhet.

Partiledarna Jimmie Åkesson (SD), Ulf Kristersson (M), Ebba Busch (KD) och Johan Pehrson (L) håller en gemensam pressträff i riksdagens presscenter angående regeringsbildningen och presenterar "Tidöavtalet". I det framgår att ett bidragstak ska införas.

Foto: Stina Stjernkvist/TT

Foto: Anders Vlander/TT

Robert Hannah, tidigare migrationspolitisk talesperson för Liberalerna, säger att partiet sneglar ganska mycket på Danmark i hur bidragstaket bör utformas. Där är bidragstaket lägsta nivån för avtalsenlig lön.

Foto: Jonas Ekström/TT

Högerpartierna är inte ensamma om att tycka bidragstak är en intressant idé. Socialdemokraterna har tillsatt en utredning där bland annat bidragstak ska undersökas av utredaren Maria Hemström Hemmingsson, generaldirektör på IFAU.

demokraterna ville inte införa bidragstak alls. Sverigedemokraterna har inte motionerat om bidragstak i riksdagen, men har lagt upp flera filmer på Youtube där de tycks vilja införa bidragstak - i varje fall för invandrare. Det är därför oklart hur bidragstaket kommer att utformas innan regeringen väl har förhandlat klart.

- Den princip vi är överens om är att det alltid ska löna sig att arbeta, säger Johan Ingerö, Kristdemokraternas partisekreterare.

L tittar på Danmark

Innan regeringsbildningen träffar under tecknad av en tillfällighet Robert Hannah, som fram tills nyligen var migrationspolitisk talesperson för Liberalerna, på ett kafé på Drottninggatan i Stockholm, och passar då på att ställa några frågor om hur Liberalerna vill utforma sitt bidragstak. Han har tidigare varit delaktig i Liberalernas reformförslag Förortsliftet, där bland annat förändringar i försörjningsstödet tas upp.

Robert Hannah ler förvånat, men säger att han absolut kan bli intervjuad.

- Vi sneglar ganska mycket på Danmark där bidragstaket är lägsta nivån för avtalsenlig lön, säger han, medan han blickar ut över gåtorna utanför.

I dag ligger den lägsta nivån på 22 000 kronor i de flesta svenska kollektivavtal. Samtidigt har Liberalerna gått ut med att de vill se en individualisering av försörjningsstödet, alltså

att beräkningarna inte ska göras på hushållets gemensamma inkomster utan efter individens inkomster.

Menar ni att bidragstaket på de 22 000 kronorna är max för hela hushållet eller max per vuxen?

- Vi har inte utvecklat det resonerat. Jag kan inte svara på det där, säger Robert Hannah.

Tänker ni er att socialtjänstens utgifter för hyran ska räknas in i bidragstaket?

Robert Hannah börjar skruvar på sig och flacka med blicken.

- Du är inne på en detaljnivå. Det ska löna sig mer att arbeta än att gå på bidrag. Hur det ska se ut direkt får en utredning säga. Jag kan inte uttala mig om hur det blir i praktiken, säger han.

Ni tycker att de med försörjningsstöd får för mycket i dag?

- Det är det här jag har att säga, säger han irriterat.

"Blir bedömningsfråga"

Tanken är att bidragstaket enbart ska finnas för den grupp som får försörjningsstöd för att de är arbetslösa och inte kvalar in till a-kassan. Det handlar om ungefär hälften av alla som får försörjningsstöd. Resterande som får ekonomiskt stöd av socialtjänsten beviljas det för att de är sjuka eller har stora sociala problem. Men Tomas känner sig inte trygg av den uppdelningen - trots att han tillhör den senare gruppen.

- Vem bedömer att man är arbetsför? Jag bedöms som arbetsför av Försäkringskassan och min fru bedöms som arbetsför trots att hon inte kan ta sig utanför dörren, säger han.

Tomas har sökt sjukersättning av Försäkringskassan, men de anser att han kan arbeta. Det tyckte socialtjänsten också fram tills nyligen. Under många år tvingades han delta i arbetsträning och kommunala aktiviteter, som villkor för att beviljas försörjningsstödet. Men nu har även socialtjänsten insett att det är lönlöst. Det finns inga jobb som fungerar för Tomas nu.

Tapio Salonen, professor i socialt arbete vid Malmö universitet, betonar att det redan finns press på biståndsmottagare att söka jobb. De allra flesta kommuner har det som krav för att bevilja försörjningsstöd. Dessutom går det inte att stapla bidrag på varandra. Det finns riktlinjer för hur mycket försörjningsstöd varje individ ska få i den riksnorm som regeringen bestämmer varje år.

- Bidragstak bygger på en föreställning om att de som lever på bidrag inte gör rätt för sig. Men det finns inget forskningsmässigt stöd för den typen av hypoteser, säger han.

Blir inte sjukskriven

Inne i Tensta centrum ligger ett inglasat rum med lila klistermärken på fönsterrutorna där det står "Rusta och matcha". Här ska arbetssökande kunna få extra stöd ifall de står långt bort från arbetsmarknaden. Lokalen

"Bidragstak bygger på en föreställning om att de som lever på bidrag inte gör rätt för sig. Men det finns inget forskningsmässigt stöd för det"

Mammorna i Tensta är kritiska till bidragstak. "De tror att de gör något bra, men det skapar nya problem", säger Sadia, som tror att det finns risk för ökad kriminalitet om bidragen sänks och människor får ännu mindre att leva av. Hon påpekar att många invandrare redan har det tufft och jobbar inom vården eller kör kollektivtrafik.

Foto: Kim Richter

I Tensta centrum ligger Arbetsförmedlingens "Rusta och matcha". Tjänsten har kritiserats på andra ställen, men kvinnorna i Tensta tycker att den här är bra.

Foto: Kim Richter

Okba får så låg a-kassa att hon behöver kompletterande ekonomiskt bistånd för att kunna leva på existensminimum med sina två små barn.

"Socialtjänsten är jättejobbiga. Det är som ett fängelse. Det är bättre att tigga."

är fullsatt. När föreläsningen är slut samlas några av deltagarna.

- Det är jättebra! Hon sätter oss på expressbuss till jobben, säger Sadia, och gör en snabb rörelse med handen.

Flera av de andra kvinnorna instämmer glatt. En stund senare slår vi oss ned på ett fik i Tensta konsthalls entré, där det går att prata ostört.

- Hur får man bidrag? undrar en kvinna med uppriktigt frågande blick.

Det visar sig att hon har bott i Sverige i fyra år, men aldrig sökt försörjningsstöd och känner inte heller till att nyanlända kan få etableringsersättning. Hon har jobbat i tre år,

men blev sedan arbetslös och får nu bara 4 000 kronor i a-kassa samtidigt som hennes man har 30-40 procent mindre jobb än tidigare, berättar hon.

När det visar sig att hon bor i en bostadsrätt skrattar de andra åt hennes okunskap.

- Du kan inte få försörjningsstöd om du äger huset! Du måste sälja lägenheten, säger Sara, som egentligen heter något annat.

Sedan blir de allvarliga.

- Socialtjänsten är jättejobbiga. Det är som ett fängelse. Det är bättre att tigga, säger Sadia.

Hon berättar att hon har jobbat inom vården i 40 år, men sedan hon

fick artros i knät kan hon inte längre ha fysiska jobb. Men läkaren vägrar sjukskriva henne. Nu lever hon på a-kassa och har ett extrajobb som informatör 40 timmar i månaden. Pengarna räcker inte, men hon har slutat söka försörjningsstöd. Orsaken är att när hon har varit utan pengar har vänner velat hjälpa till och swishat henne lån. Men, precis som för Tomas, tolkar socialtjänsten Swishöverföringarna som intäkter när de kontrollerar hennes kontoutdrag. En annan kvinna säger att hon känner till kvinnor med barn som har nekats försörjningsstöd på sista tiden. Att socialtjänsten ger avslag till barnfamiljer - trots att de helt saknar in-

Inkomst per individ

● **Medianlönen i Sverige år 2022:**
33 200 kronor före skatt

● **Låg ekonomisk standard** (60 procent av medianlönen): 19 920 kronor före skatt

● **Försörjningsstöd:** 11 865 kronor
Uträknat på:

- Mat och hushållskostnader 4 250 kronor enligt riksnorm
- Genomsnittlig hyra i Storstockholm 7 125 kronor
- Hushållsel 300 kronor
- Hemförsäkring 190 kronor

Källor: SCB, Socialstyrelsen, Konsumentverket, Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad för år 2022

Flera av mammorna som Syre intervjuar är aktiva i Svensksomaliska kvinnoförbundet, men eftersom de saknar lokal träffas de i stället på Tensta konsthall.

Foto: Kim Richter

komster - bekräftas av studien *Genom nålsögat*, som Syre skrivit om tidigare.

”Maten blir dyrare”

Okba, en annan av kvinnorna, har a-kassa. Men den är på bara 8 000 kronor. Hon känner liksom Tomas av inflationen.

- Allt har blivit dyrare. Varje vecka har maten blivit dyrare, säger hon.

Okba är ensamstående med två små barn, varav den ena har autism och behöver extra stöd. För att komma upp till existensminimum söker hon kompletterande ekonomiskt bistånd från socialtjänsten.

- Det är jobbigt. Det är mycket frågor och många papper att fylla i för att få 1 000 kronor, säger hon.

Under de senaste sex åren har hon bara kunnat köpa det nödvändigaste månad efter månad. När hon får höra att regeringen vill införa ett bidragstak svartnar det i hennes ögon.

- Jag som ensamstående kan inte ta vilka jobb på vilka tider som helst. Om de sänker bidragen, vem ska fylla hålen? Hur ska familjer kunna leva? Jag tycker att det är ett dåligt förslag, säger hon.

I stället vill kvinnorna att politikererna skapar jobb. De menar att det borde gå att skapa en arbetsmarknad där det finns arbeten för dem.

Syre ringer tillbaka till Tomas. Det blir helt tyst i luren när han får höra att Moderaternas bidragstak kan tolkas som att 16 500 kronor blir högsta möjliga försörjningsstöd för en hel familj. I dag ligger fyra barnsfamiljens mat- och hushållskostnader på ungefär 17 440 kronor i månaden, och då är inte ens hyran eller mediciner inräknade. Efter en stund hittar han orden:

- Herregud. Jag förstår att de vill kunna få bort fusk. Men skulle jag ha varit anställningsbar skulle jag ha jobbat med glädje. Du känner dig redan som en snyltare på samhället.

Anna Langseth

”Om de sänker bidragen, vem ska fylla hålen? Hur ska familjer kunna leva?”

Andreas Bergh, forskare i nationalekonomi vid Lunds universitet, har tidigare kandiderat för Liberalerna. Men han är kritisk till bidragstak. "Om man bara genomför det här utan några andra åtgärder skapar man problem, och löser kanske inte så många", säger han.

Foto: Hakan Rojder

Foto: Jessica Gow/TT

Matmissionen, en butik med billigare mat till ekonomiskt utsatta, i Rågsved utanför Stockholm. Ett samarbete mellan Stadsmissionen och Axfood.

Lägre bidrag kan bli fattigdomsfälla

Minskade bidrag kan försvåra möjligheten att få jobb för de mest utsatta. Det konstateras i samma forskningsrapport som Moderaterna hänvisar till när de argumenterar för bidragstak.

– Jag tror på att få behålla en del av pengarna i stället, säger Andreas Bergh, forskare i nationalekonomi vid Lunds universitet.

”Moderaterna vill införa ett bidragstak så att det alltid lönar sig att arbeta”, står det på Moderaternas hemsida.

En blå länk hänvisar till en ESO-rapport. Den visar att en familj på två vuxna och fyra barn, som lever på ekonomiskt bistånd från socialtjänsten, inte får högre inkomst om den ena vuxna börjar arbeta med en lön på 20 000 kronor, utan den disponibla inkomsten blir densamma. Det krävs en lön på över 34 000 för att familjen ska börja gå plus.

– Det är korrekt att stora familjer och hushåll kan få mycket bidrag. Jag tror nog att Sverige inte tänkte på det när man införde de här normerna, säger Andreas Bergh, docent i nationalekonomi vid Lunds universitet.

Han håller dock inte med om att lösningen skulle vara ett bidragstak.

– Det löser inte grundproblemet att det inte lönar sig att arbeta med försörjningsstöd. Jag skulle hellre se en generell regel att man får behålla lite av bidraget om man börjar jobba, säger han.

Byråkratisk jobbstimulans

Det finns visserligen redan ett embryon för försörjningsstödet till en sådan förändring. Jobbstimulansen infördes för några år sedan och innebär att socialtjänsten beräknar ens behov av försörjningsstöd efter bara 75 procent av inkomsten. Men det är få som kvalar in för att få jobbstimulansen, bland annat eftersom regeln är omgärdad av enorm byråkrati, konstaterade Socialstyrelsen i sin uppföljning år 2016.

Andreas Bergh skulle i stället hellre vilja se en utvidgad variant av jobbstimulansen, där alla som lyckas få ett jobb får behålla en del av försörjningsstödet upp till en viss nivå.

– Vi vet att det går att få sådana system att fungera och att fler börjar arbeta, säger Andreas Bergh, som nyligen gav ut ESO-rapporten Tryggare kan ingen vara? där han föreslår en

sådan förändring, liksom att försörjningsstödet borde delas ut individuellt.

Andreas Bergh är också kritisk mot bidragstak eftersom det inte skulle hjälpa familjerna som i dag har försörjningsstöd.

– Det skapar problem för familjer som får mindre pengar. Det finns inga jobb för många av de här personerna. Om man bara genomför det här utan några andra åtgärder skapar man problem, och löser kanske inte så många, säger Andreas Bergh, som anser att det behövs en helt annan arbetsmarknad för att det ska skapas jobb till personer som i dag får försörjningsstöd.

Lågkvalificerade fastnar

Problem som kan uppstå vid minskade bidrag tas upp även i samma ESO-rapport som Moderaterna använder i sin propaganda för bidragstak. I den nämns att forskning visar att de som har sämst kvalifikationer för att få arbete riskerar att istället fastna i bidrag om de blir väldigt låga.

”Studier som gjorts pekar på att stärkta ekonomiska incitament (...)

”Jag skulle hellre se en generell regel att man får behålla lite av bidraget om man börjar jobba.”

Faktafel om bidrag i SD:s filmer

Folk som får försörjningsstöd lever ett gott liv med utlandsresor och shopping, påstår Sverigedemokraterna i en rad filmer på Youtube. Men det är fel.

– Det går inte att leva lyxliv. Försörjningsstöd är verkligen lägsta nivån. Du måste äta, säger Pia Kjellbom, forskare i välfärdsrätt vid Linköpings universitet.

Sverigedemokraternas mediekanal Riks har lagt upp flera filmer där det påstås att bidragstagare lever ett gott liv. Två filmer handlar om "Shukri" som gestaltas av en man utklädd i niqab.

I båda filmerna påstås att "Shukri" kan åka utomlands eftersom hon har så mycket bidrag. I den ena ska hon åka till London för att shoppa. När hon får frågan om varifrån alla pengar kommer svarar Shukri: "Soc, soc!" i ena filmen.

Men filmerna innehåller faktafel. Det konstaterar Pia Kjellbom, forskare i välfärdsrätt vid Linköpings universitet.

– Försörjningsstödet är verkligen lägsta nivån. Det går inte att leva lyxliv och shoppa i London. Du måste också äta, säger hon.

Dessutom kontrollerar socialsekreteraren ofta kontoutdragen hos

personer med försörjningsstöd. Om det syns att personen har varit i London är risken stor att hen inte beviljas försörjningsstöd nästa månad istället. Dels för att ekonomiskt bistånd är tänkt att gå till det nödvändigaste, dels för att personer med försörjningsstöd måste vara beredda att ta jobb som erbjuds och därför inte kan åka utomlands.

I filmen påstås att "Shukri" får 32 000 kronor i bidrag. Men hennes utgifter, eller om hon har barn, redovisas inte.

– Det låter kanske mycket med 32 000, men om sex personer ska leva på det här, och hyran är inlagd i den summan är det inte så mycket. Jag tycker inte det är hederligt att kasta ur sig 32 000 utan att redogöra för vad pengarna går till, säger Pia Kjellbom.

Hon betonar att många har svårt att klara sig på dagens försörjningsstöd, särskilt nu med den stigande inflationen.

– Det går att diskutera försörjningsstöd på många sätt men det här är en oseriös beskrivning och inte ens roligt – om det nu är tänkt att vara det, säger Pia Kjellbom.

Syre har sökt Sverigedemokraterna för en kommentar, utan resultat.

Anna Langseth

"Försörjningsstödet är verkligen i lägsta nivån. Det går inte att leva lyxliv."

ökar sannolikheten att arbeta för dem med bäst förutsättningar, medan de med sämst förutsättningar riskerar att lämna arbetskraften", står det i rapporten.

Rapportförfattaren varnar också för att sänkta bidrag leder till "ökade inkomstskillnader och ökad risk för ekonomisk utsatthet, inte minst för barn". Dessutom skriver hon att många nyanlända riskerar hamna i en fattigdomsfälla.

Det som utrikes födda behöver är istället en förstärkt arbetsförmedling. Om de under denna tid får "tillräckligt höga ersättningar" kan de "motiveras att bli kvar i arbetskraften", står det i rapporten, som hänvisar till forskning.

I studien På marginalen – en typfallstudie av förslaget om bidragstak tas upp att bidragstak även riskerar leda till minskad social rörlighet. Det betyder att det skulle bli ännu svårare än i dag för barn som växer upp under fattiga förhållanden att exempelvis studera på högskola och få en bättre inkomst, om ett bidragstak på 16 500 kronor – inklusive hyran – infördes.

Anna Langseth

Rebecka Fallenkvist, till vänster, var fram tills nyligen en av profilerna i mediekanalen Riks, som hör till Sverigedemokraternas kommunikationsenhet.